

DE KERK ALS PODIUM

door Jurjen Beumer

In onze geloofsgemeenschappen, hoe klein ze soms ook zijn, gebeurt nogal wat. Bladerend in kerkblaadjes en andere kerkelijke periodieken kun je talloze activiteiten op het spoor komen. Van het taaie, volgehouden geloofsgesprek in de catechese tot aan een feestmaaltijd voor alle kerkleden; van het bezoek van een diaken aan een asielzoeker in nood tot aan een jongerenreis naar bijvoorbeeld Taizé. In al onze steden, plaatsen en dorpen gebeurt dit veelal stille werk, behartigd door honderden vrijwilligers. Het haalt niet de plaatselijke krant, tenzij het zou wegvallen, men zou dan schrijven over het verdwijnen van sociale cohesie en maatschappelijke inzet met de conclusie, 'jammer'.

Ik moest denken aan deze veelheid van kleine zaken, toen ik de laatste cijfers over de kerk in Nederland onder ogen kreeg. 'Rekende acht jaar geleden de helft van de bevolking zichzelf nog tot een kerkgenootschap, nu is dat gedaald tot 33 procent.' (Trouw d.d. 21/10/04). Ik voelde me op de dag toen ik dit las mismooedig. Het gaat dus veel harder achteruit dan we dachten. Ik ben niet zo gauw uit het lood geslagen en ik verbaasde me er dan ook over dat deze berichten me zo aangrepen. Aan het eind van de dag bleven twee gedachten, of beter ópdrachten, in mijn hoofd hangen. Ten eerste: Doen we er genoeg aan om onze geloofsgemeenschappen 'bij de tijd' te brengen? Is de noodzaak tot reorganisatie voldoende aanwezig bij kerkelijke leiding en bij predikanten? Gebeuren al die waardevolle dingen waar ik mee begon niet in een verouderde kerkstructuur? Látén we gebeuren dat wijkgemeenten steeds meer ineen schrompelen? Ik ken stadsdelen waar het de laatste veertig jaar gegaan is van vijf, naar vier ... naar één wijkgemeente nu. Zal die ene overleven? Waarom dan de bakens niet verzetten? De tweede gedachte of opdracht is van spirituele aard: zou het kunnen zijn dat God ons op de proef stelt, hier in dit werelddeel, in dit land, in deze plaats? Dat de Ene ons uitdaagt nu het er zó op aan komt. Dat het niet moeilijk is om kerk te zijn in goede tijden, maar juist nú. Of we wel alles uit de kast halen om kerk-in-deze-tijd te zijn, dichtbij zoekende mensen, dichtbij een vaak wanhopige samenleving. Creativiteit, geld, durf, een experiment, ergens aan beginnen zónder dat je weet of het meteen slaagt, een reorganisatie bijvoorbeeld. Er zijn modellen van verandering, ze zijn beproefd her en der. Zeker, je keert niet maar zo even een cultuurtrend van doorgaande ontkerkelijkheid. Maar deze hardnekkigheid in de cultuur, verdient die niet een even sterke strijdlust binnen de kerken? Ik kan het nauwelijks verkroppen dat hetgeen waarvoor ik warm loop, door anderen achteloos wordt afgewimpeld. Achteloos? Ja voor velen geldt dit. Maar dieper gaat de uitspraak van de jonge, van huis uit kerkelijke vrouw, toen ze oprecht zei: 'Ik schrijf het geloof niet af, maar het lééft niet bij me.' Mijn hart zeg tegen haar: 'Kom jonge vrouw, blijf niet aan de kant staan, maar deel je gedachten met ons. Wees welkom, we bieden je *een podium*. Want, weet je, ik heb vaak dezelfde gedachten als jij. Dat het bij mij ook niet echt leeft, dat het geloof maar niet wil binnenkomen en indalen in mijn ziel.'

Het idee van de kerk als podium, als Bühne, als platform, dat spreekt me aan. Dat podium is er zowel voor alle dingen die ín de gemeente gebeuren als daarbuiten. Alles wat in onze geloofsgemeenschap gebeurt, boven gaf ik een aantal voorbeelden, klinkt op een bepaald moment voor het front van de héle gemeente. Als de gemeente op zondag samenkomt dan horen en zien ze de mensen die door de week actief waren. Het gesprek tussen de diaken en de asielzoeker klinkt er, nu gelegd tegen de woorden van de bijbel. De jongeren zingen er hun Taizé-liederen, de ouderen bidden er hun avondgebeden, degenen die afhaakten vertellen er waarom ze dat deden, anderen delen er hun passie voor wat ze vonden in het leven. Deze bonte stoet bevolkt het podium. De kerkdiensten worden sprankelend en pluriform. Er gaat roep vanuit, dáár moet je zijn, dáár krijgen je eindeloze vragen een meerwaarde, dáár wordt naar je geluisterd en wordt je een visioen aangereikt.

De kerk als podium geldt ook naar buiten toe. Wat er gebeurt in dorp, plaats of stad klinkt óók op het podium, door de week én op zondag. Is er bijvoorbeeld een bloemencorso in de buurt, de kerk haalt de bloemen binnen en deelt op haar podium

dit bloemrijke feest met álle plaatsgenoten. Er is een boekenbeurs, een popfestival of een medisch congres, de kerk als podium speelt daar op in. Heeft zij niet heel veel te zeggen over 'een Boek', over muziek en ziekte?

Gedurende veertien dagen in de maand november beleefde mijn stad Haarlem 'Heimwee' (zie www.heimwee.net). Eén kunstenaar begon ermee, heel persoonlijk. Ze vertelde anderen over haar heimwee naar de stad Groningen en hoe dat jaren bij haar gespeeld had. Hoe nu, na jaren, de heimwee een kostbare plaats in haar is geworden. Ze vroeg anderen of ze dit herkenden. De reacties waren overweldigend. Alle theaters van de stad, alle musea, bibliotheken en talloze andere organisaties sloten zich aan. Een kostelijk en waardevol programma ontstond rond een diep-menselijk én religieus thema. Iedereen ging met heimwee aan de slag. Wij vanuit Stem in de Stad (ons werk in de binnenstad) ook, samen met een Doopsgezinde collega. Tijdens de eerste ontmoeting met de kunstenaar voelde ik meteen, hier gebeurt iets speciaals, hier moeten we aan mee doen. Zo wisselen de podia en kruisen ze elkaar. Ons aandeel in Heimwee is 'Heimwee naar God' geworden. Omdat de Ene de meest kostbare plaats in ons is, omdat ons heimwee naar de Eeuwige ons verlangen voedt naar het land van vrede en recht, ooit.

jjb

haarlem, 2 november 2004